

QP Code : 50110

(3 Hours)

[Total Marks : 100

Section - I

N.B. : (1) All questions are compulsory.

(4 x 10 = 40)

1. To teach a difficult activity if the teacher breaks the activity into small steps and teaches one step at a time, the method followed is called _____.
(a) brain storming (b) task analysis
(c) co-operative learning (d) demonstration
2. Which of the following is an example of a criterion referenced interpretation?
(a) Hemu earned the highest score in science.
(b) Tina completed experiment faster than her classmates.
(c) Rani's test score was higher than 50 percent of the class.
(d) Ajay set up his laboratory equipment in five minutes.
3. Learning by imitation was proposed by _____.
(a) Bruner (b) Bandura
(c) Skinner (d) Pavlov
4. Which one of the following concepts was proposed by Vygotsky ?
(a) advance organizer
(b) proximodistal development
(c) zone of proximal development
(d) imitative learning
5. A child in your class keeps bullying other children all the time, you will _____.
(a) punish him physically
(b) send the child out of the class every time he misbehaves
(c) keep the child occupied in meaningful activities
(d) ignore the behaviour
6. If the teacher shouts in the class to have discipline _____.
(a) children will start crying
(b) the principal will get angry at the teacher
(c) the teacher will not be able to control the class
(d) children will learn wrong behaviours

TURN OVER

7. Oedipus complex is seen in _____.
(a) Latency period (b) Oral stage
(c) Phallic stage (d) Anal stage
8. The cognitive structures of various concepts are called _____.
(a) Schemes (b) Percepts
(c) Categorization (d) Schemata
9. The ability to reverse operations is achieved at _____.
(a) Pre-operative stage (b) Formal operation stage
(c) Sensory motor stage (d) Concrete operation stage
10. At the beginning of the nineteenth century whose focus was the study of the development of mind?
(a) Jean Piaget (b) William James
(c) Hill Gard (d) William Stern
11. Who had devised the term IQ (Intelligence Quotient) ?
(a) William James (b) William Stern
(c) John Locke (d) John Dewey
12. An assessment that is generally carried out throughout a course is called?
(a) Diagnostic assessment (b) Formative assessment
(c) Summative assessment (d) Contemporary assessment
13. Rorshach's projective test is used to measure _____.
(a) Unconscious intentions (b) Dreams
(c) Conscious desire (d) Personal agenda
14. Which of the following is a principle of development?
(a) Development is linear
(b) Development is a discontinuous process
(c) Development does not proceed at the same time
(d) Development processes are not interconnected
15. Sandeep sets own goals for his success. He is high on _____.
(a) Affiliation motive (b) Power motive
(c) Self - actualization (d) Achievement motive

TURN OVER

16. Virgin Atlantic Airline owner _____ is a classic case of an individual with ADHD?
(a) Henry Ford (b) Christopher Columbus
(c) Albert Einstein (d) Richard Brandson
17. _____ is the degree to which a product, device, service or environment is available to as many people as possible?
(a) Accessibility (b) Acceptability
(c) Universal design (d) Quality of life
18. The world day of the deaf is celebrated on the last Sunday of _____.
(a) December (b) September
(c) July (d) January
19. _____ looks at disability as a "Problem" which is located within the body of the individual with a disability.
(a) Social Model (b) Medical Model
(c) Human Rights Model (d) Integrated Model
20. _____ is a secondary model of communication which is formally learnt in schools.
(a) Visual - graphic (b) Speech - reading
(c) Oral - Aural (d) None of these
21. Programmed learning helps in achieving _____.
(a) Computer skills (b) Mastery level learning
(c) Planning skills (d) Individualized education skills
22. Buddy system is recommended in _____.
(a) mainstream schools (b) special schools
(c) residential schools (d) NIOS
23. _____ is the primary concern of parents of children with hearing impairment.
(a) Language development (b) Personality development
(c) Vocational skill development (d) Life skill development

TURN OVER

24. _____ locates the problem within society rather than in individual with a disability.
- (a) Medical model (b) Human rights model
(c) Integrated model (d) Social model
25. NCF stands for _____.
- (a) National Curriculum Framework
(b) National Council's Framework
(c) National Council of Functional Disability
(d) None of these
26. A researcher obtained these scores from participants 3, 5, 4, 4, 6, 7, 8, 2, 3, 2, 4, 2, 2 and 4. How many modes are in this distribution?
- (a) 4 (b) 3
(c) 2 (d) 6
27. Which of the following will not change the value of the mean?
- (a) Add a score exactly equal to the mean
(b) Delete a score below the mean
(c) Add a score below the mean
(d) Add a score above the mean
28. Which of the following represents median ?
- (a) First Quartile (b) Fiftieth Percentile
(c) Sixth Decile (d) Third Quartile
29. What can be used to measure dispersion in a distribution ?
- (a) Mean (b) Skewness
(c) Median (d) Variability
30. Which of the following is not true in the case of standard deviation ?
- (a) it is almost always reported with the mean
(b) it is used to describe qualitative variable
(c) it has always a positive value
(d) it takes account of every score in the data set

TURN OVER

31. The difference between sample estimate and population parameter is termed as _____.
(a) Human error (b) Sampling error
(c) Non-sampling error (d) None of the above
32. Most quantitative classifications are _____.
(a) Chronological (b) Geographical
(c) Frequency distribution (d) None of these
33. Frequency curve _____.
(a) begins at the origin (b) passes through the origin
(c) begins at the horizontal line (d) begins and ends at the base line
34. Which of the following is not an appropriate source of academic research ?
(a) An online encyclopaedia
(b) A textbook
(c) A government based research organizations database
(d) A peer reviewed journal article
35. When conducting a review of literature on a particular subject, the researcher should _____.
(a) read all available material on the subject
(b) read the whole journal article and then decide whether or not it is useful
(c) read strategically and critically
(d) read fully only those texts that appear to agree with his/her point of view
36. Which of the following are two methods of data collection ?
(a) between - subjects, between - groups design
(b) between - groups, independent design
(c) within - subjects, between - subjects design
(d) within - subjects, repeated - measures design
37. Non-parametric alternative to the one-way between subjects ANOVA is _____.
(a) Wilcoxon Signed Rank Test
(b) Kruskal - Wallis Test
(c) Friedman Test
(d) Mann - Whitney Test

TURN OVER

38. Which of the following is the first step in conducting the research ?
(a) Select research strategy (b) Collect the data
(c) Identifying a problem (d) Prepare a research plan
39. What should be included in the 'Statement of purpose' in a research study ?
(a) the method of selecting people in the study
(b) the design of the study
(c) intent or objective of the study
(d) describe the study
40. Which of the following is not a method of data collection ?
(a) Questionnaire (b) Interviews
(c) Experiments (d) Observations

Section - II

N.B. : (1) Attempt any **Three** question out of **Five** question.

(3 x 10 = 30)

Write **short notes** on (any **Three**)

1. Cross disability approach.
2. UNCRPD.
3. Inclusive Education.
4. Team approach for intervention.
5. Early intervention.

Section - III

N.B. : (1) Attempt any **Two** out of **Four**.

(2 x 15 = 30)

1. 'Parents are equal partners in the education of children with disabilities'. Write in detail how you will facilitate this.
2. Discuss the methods of teaching. Write adaptation required for children with disabilities.
3. Discuss the issues of human resource development in the field of disability. Also write a note on RCI.
4. 'Technology helps in disability management'. Discuss in detail how you would use Technology for awareness.

TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

विभाग - १

सूचना : (१) पुढील सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(४० x १ = ४०)

१. कठीण कृती शिकविण्यासाठी शिक्षकाने तिचे छोटे भाग पाडले आणि एका वेळेस एकच भाग शिकविला. अध्यापनाच्या या पद्धतीला म्हणतात _____.

(अ) मेंदूमंथन

(ब) कृती विश्लेषण

(क) सहभागातून अध्ययन

(ड) प्रात्यक्षिक दाखविणे

२. पुढीलपैकी कोणते अर्थीकरण निकष संदर्भ चाचणीचे आहे ?

(अ) हेमूला विज्ञानात सर्वोच्च गुण मिळाले

(ब) टिनाने तिचा प्रयोग सहाध्यायीपेक्षा लवकर पूर्ण केला

(क) राणीचे चाचणीतील गुण वर्गातील ५० टक्के विद्यार्थ्यांहून अधिक होते

(ड) प्रयोगशाळेतील उपकरणांची जोडणी अजयने पाच मिनिटांत केली

३. 'अनुकरणातून अध्ययन' हा विचार कुणी मांडला ?

(अ) ब्रुनर

(ब) बांडुरा

(क) स्किनर

(ड) पावलाव

४. पुढीलपैकी कोणती संकल्पना व्हिगोटस्कींनी मांडली ?

(अ) प्रगत आयोजक

(ब) जवळदूरचा विकास

(क) जवळच्या विकासाचे क्षेत्र

(ड) अनुकरणातून अध्ययन

५. तुमच्या वर्गातील एक मूल सदासर्वदा इतर मुलांना धमकावते. यासंदर्भात तुम्ही _____.

(अ) त्याला शारीरिक शिक्षा द्याल

(ब) तो जेव्हा-जेव्हा दुर्वर्तन करेल तेव्हा-तेव्हा त्याला वर्गाबाहेर काढाल

(क) मुलास अर्थपूर्ण कृतीत गुंतवाल

(ड) त्याचे वर्तन दुर्लक्षित ठेवाल

६. वर्गातील शिस्त राखण्यासाठी शिक्षक जर ओरडत असतील तर _____.

(अ) मुले रडू लागतील

(ब) प्राचार्यांना शिक्षकाचा राग येईल

(क) शिक्षकाला वर्ग नियंत्रित करता येणार नाही

(ड) मुले चुकीचे वर्तन शिकतील

TURN OVER

७. इडिपस गंड _____ आढळतो.
(अ) सुप्त कालात (ब) तोंडाच्या पायरीत
(क) लैंगिक पायरीत (ड) गुदविषयक पायरी
८. विविध संकल्पनांच्या बोधीय जडणघडणीला _____ म्हणतात.
(अ) योजना (ब) प्रत्यक्षबोध
(क) वर्गीकरण (ड) रुपबंध
९. उलट क्रमाने कृती करण्याची क्षमता _____ पायरीत संपादित होते.
(अ) पूर्व - क्रियात्मक (ब) औपचारिक क्रियात्मक
(क) इंद्रियकारक (ड) मूर्त - क्रियात्मक
१०. एकोणिसाव्या शतकाच्या पूर्वार्धात मनोविकासाच्या अभ्यासावर लक्ष कोणी केंद्रित केले ?
(अ) ज्याँ प्याजे (ब) विलियम जेम्स
(क) हिल गार्ड (ड) विलियम स्टर्न
११. IQ (इंटेलिजन्स कोशंट) ही संज्ञा कुणी तयार केली ?
(अ) विलियम जेम्स (ब) विलियम स्टर्न
(क) जॉन लोके (ड) जॉन ड्युई
१२. अभ्यासक्रमांतर्गत सर्वसामान्यतः जे मूल्यमापन केले जाते त्याला _____ म्हणतात.
(अ) निदानात्मक मूल्यमापन (ब) संस्कारक्षम मूल्यमापन
(क) सारांशात्मक मूल्यमापन (ड) तत्कालिक मूल्यमापन
१३. रॉशकची चाचणी _____ मूल्यमापन करण्यासाठी वापरली जाते.
(अ) अबोध हेतूंचे (ब) स्वप्नांचे
(क) बोधात्मक इच्छांचे (ड) वैयक्तिक डावांचे
१४. पुढीलपैकी कोणते तत्त्व विकासाचे आहे ?
(अ) विकास एकरेषीय असतो
(ब) विकास ही खंडीत प्रक्रिया असते
(क) सर्वांमध्ये विकास एकाच गतीचा नसतो
(ड) विकासप्रक्रिया एकमेकांशी निगडीत नसतात

TURN OVER

१५. संदीपने स्वतःच्या यशाची ध्येये ठरवली आहेत, म्हणजे त्याच्यातील _____ उच्च पातळीवर आहे.
 (अ) संलग्नता प्रेरणा (ब) ताकदीची प्रेरणा
 (क) आत्मवास्तविकिकरण (ड) संपादन प्रेरणा
१६. ADHD असणाऱ्या व्यक्तीचे व्हर्जिन अँटलांटिक एअरवेजचे मालक, _____ हे मासलेवाईक उदाहरण आहे.
 (अ) हेन्री फोर्ड (ब) ख्रिस्तोफर कोलंबस
 (क) अल्बर्ट आईन्स्टाईन (ड) रिचर्ड ब्रॅन्डसन
१७. एखादे उत्पादन, यंत्र, सेवा किंवा पर्यावरण जास्तीत जास्त लोकांपर्यंत पोहोचविता येणाऱ्या प्रमाणाला _____ म्हणतात.
 (अ) अभिगम्यता (ब) स्विकारार्हता
 (क) वैश्विक आखणी (ड) राहणीमानाचा मार्ग
१८. कर्णबधिरांसाठीचा जागतिक दिवस _____ महिन्याच्या शेवटच्या रविवारी साजरा केला जातो.
 (अ) डिसेंबर (ब) सप्टेंबर
 (क) जुलै (ड) जानेवारी
१९. अक्षम व्यक्तींच्या शरिरांतर्गत असलेल्या अक्षमतांकडे _____ समस्या म्हणून पाहते.
 (अ) सामाजिक प्रतिकृती (ब) वैद्यकीय प्रतिकृती
 (क) मानवी हक्क प्रतिकृती (ड) एकात्म प्रतिकृती
२०. _____ हे संभाषणाचे दुय्यम प्रारूप असून मुले ते शाळेत औपचारिकपणे शिकतात.
 (अ) दृक्चित्रदर्शी (ब) भाषण - वाचन
 (क) तोंडी - श्राव्य (ड) वरील तीनपैकी नाही
२१. _____ मिळविण्यासाठी क्रमान्वित अध्ययन मदत करते.
 (अ) संगणकीय कौशल्ये (ब) प्रभुत्वपातळीचे अध्ययन
 (क) नियोजन कौशल्ये (ड) वैयक्तिक शिक्षण कौशल्ये
२२. बडी प्रारूप _____ सुचविले जाते.
 (अ) मुख्यप्रवाहातील शाळांसाठी (ब) विशेष शाळांसाठी
 (क) निवासी शाळांसाठी (ड) NIOS

TURN OVER

२३. श्रवणदोष असणाऱ्या मुलांच्या पालकांची प्राथमिक काळजी _____ असते.
 (अ) भाषा विकास (ब) व्यक्तिमत्व विकास
 (क) व्यावसायिक कौशल्यांचा विकास (ड) जीवनकौशल्यांचा विकास
२४. अक्षम व्यक्तींतील समस्या शोधण्यापेक्षा _____ समाजातील समस्या शोधते.
 (अ) वैद्यकीय प्रतिकृती (ब) मानवी हक्क प्रतिकृती
 (क) एकात्म प्रतिकृती (ड) सामाजिक प्रतिकृती
२५. NCF म्हणजेच _____.
 (अ) नॅशनल करिक्युलम फ्रेमवर्क
 (ब) नॅशनल कौन्सिल्स फ्रेमवर्क
 (क) नॅशनल कौन्सिल्स ऑफ फंक्शनल डिसेंबिलिटी
 (ड) वरील तीनपैकी नाही
२६. सहभागीकडून एका संशोधकाला पुढील गुणांक मिळालेत ३, ५, ४, ४, ६, ७, ८, २, ३, २, ४, २, २ व ४ या गुणांकाच्या वितरणाला किती बहुलक आहेत?
 (अ) ४ (ब) ३
 (क) २ (ड) ६
२७. पुढीलपैकी कशामुळे मध्यमानाची किंमत बदलणार नाही?
 (अ) मध्यमानाइतकाच प्राप्तांक संचात मिळविल्यास
 (ब) मध्यमानाहून लहान प्राप्तांक संचातून वगळल्यास
 (क) मध्यमानाहून लहान प्राप्तांक संचात मिळविल्यास
 (ड) मध्यमानाहून मोठा प्राप्तांक संचात मिळविल्यास
२८. मध्यांकाचे प्रतिनिधित्व पुढीलपैकी कोण करते?
 (अ) प्रथम चतुर्थक (ब) पन्नासावे शततमक
 (क) सहावे दशक (ड) तिसरा चतुर्थक
२९. एखाद्या वितरणाचे पसरलेपण कशाने मोजता येईल?
 (अ) मध्यमान (ब) विषमिता
 (क) मध्यांक (ड) विचलन

TURN OVER

३०. प्रमाण विचलनाच्या बाबतीत पुढीलपैकी काय खरे नाही ?
 (अ) ते नेहमीच मध्यमानासोबत मांडतात
 (ब) त्याचा वापर दर्जात्मक चलाच्या वर्णनासाठी करतात
 (क) त्याची किंमत नेहमीच धन असते
 (ड) ते गुणांकावलीतील प्रत्येक गुणांकाचा आधार घेते
३१. नमुन्याचा अंदाज व लोकसंख्येची परिमिती यांच्यातील फरकाला नाव आहे _____.
 (अ) मानवी त्रुटी (ब) नमुनाचयनातील त्रुटी
 (क) नमुनाचयन नसण्यातील त्रुटी (ड) वरील तीनपैकी नाही
३२. गुणात्मक वर्गिकरणे बहुधा _____ असतात.
 (अ) कालक्रमबद्ध (ब) भौगोलिक
 (क) वारंवारिता वितरित (ड) वरील तीनपैकी नाही
३३. वारंवारिता वक्र _____.
 (अ) आद्यबिंदूशी सुरु होतो (ब) आद्यबिंदूतून जातो
 (क) आडव्या रेषेशी सुरु होतो (ड) अधम रेषेशी सुरु होतो व संपतो
३४. पुढीलपैकी कोणता शैक्षणिक संशोधनासाठी योग्य स्रोत नाही ?
 (अ) ऑनलाईन ज्ञानकोश
 (ब) पाठ्यपुस्तक
 (क) सरकारी संशोधन संस्थेकडील माहितीसाठा
 (ड) जर्नलमधील सहकाऱ्यांचे परिक्षण असलेला लेख
३५. विशिष्ट विषयातील वाङ्मयाचा धांडोळा घेताना संशोधकाने _____ पाहिजे.
 (अ) उपलब्ध असलेल्या सर्वच साहित्याचे वाचन केले
 (ब) जर्नलमधील लेख संपूर्ण वाचून तो उपयुक्त आहे किंवा नाही ठरवले
 (क) नियोजनबद्ध व सटीक वाचन केले
 (ड) स्वतःच्या दृष्टीकोनाला दुजोरा देणारे लेखन वाचले

TURN OVER

३६. पुढीलपैकी कोणत्या माहिती गोळा करण्याच्या पद्धती आहेत ?
 (अ) व्यक्तींमधील, गटांमधील अभिकल्प
 (ब) गटांमधील, स्वाश्रयी
 (क) व्यक्तीअंतर्गत, गटांतर्गत
 (ड) व्यक्तीअंतर्गत, पुनर्मापन करणारे अभिकल्प
३७. एकमार्गी प्रसरण - व्यक्तींमधील विश्लेषणाला असणारा अपरिमितय पर्याय म्हणजे _____
 (अ) विलकॉक्सन चिन्हांकित क्रमांक चाचणी
 (ब) क्रस्कल वॉलिस चाचणी
 (क) फ्राइडमन चाचणी
 (ड) मॅन-व्हिटने चाचणी
३८. संशोधन सुरु करण्यातील पहिली पायरी कोणती ?
 (अ) संशोधनासाठीचा डावपेच (स्ट्रॅटेजी) निवडणे
 (ब) माहिती गोळा करणे
 (क) समस्या निवडणे
 (ड) संशोधनाचे नियोजन करणे
३९. संशोधन अभ्यासातील "हेतूच्या विधानात" पुढीलपैकी कशाचा समावेश व्हावा ?
 (अ) अभ्यासासाठी लागणाऱ्या व्यक्तींच्या निवडीची पद्धत
 (ब) अभ्यासाचा अभिकल्प
 (क) अभ्यासाचा उद्देश किंवा हेतू
 (ड) अभ्यासाचे विवरण
४०. पुढीलपैकी कोणते माहिती गोळा करण्यासाठीचे साधन नाही ?
 (अ) प्रश्नावली (ब) मुलाखती
 (क) प्रयोग (ड) निरीक्षणे

TURN OVER

१३

विभाग - २

सूचना : (१) पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

(३ x १० = ३०)

टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) :

१. क्रॉस डिसेबिलिटी दृष्टीकोन.
२. UNCRPD
३. समावेशीत शिक्षण.
४. हस्तक्षेपणासाठी संघ पद्धत.
५. शीघ्र हस्तक्षेपण.

विभाग - ३

सूचना : (१) चारोंपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(२ x १५ = ३०)

१. 'अक्षम विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणात पालक हे बरोबरीचे जोडीदार आहेत'. यात तुम्ही सुकरता कशी आणाल ते तपशीलात लिहा.
२. अध्यापनाच्या पद्धतींची चर्चा करा. अक्षम मुलांसाठी लागणाऱ्या पद्धतींच्या समायोजनाविषयी लिहा.
३. अक्षमतेच्या क्षेत्रातील मानवी स्रोताच्या विकासाच्या समस्यांची चर्चा करा. तसेच RCI वर टीप लिहा.
४. 'अक्षमता व्यवस्थापनात तंत्रज्ञान उपयोगी पडते'. जाणीव निर्माण करण्यासाठी तुम्ही तंत्रज्ञानाचा वापर कसा कराल त्याची तपशीलवार चर्चा करा.